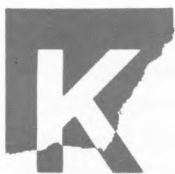

ČOVEK I KAMEN

Nevenka Zimonjić
Muzej nauke i tehnike
Beograd

rajem 1990. godine izložbom *Čovek i kamen* u Galeriji Srpske akademije nauka i umetnosti, a u saradnji sa Prirodnjačkim muzejom Srbije, javnosti se prvi put predstavio pre dve godine osnovan Muzej nauke i tehnike iz Beograda.

Verovatno odavno pred autorima jedne izložbe nije postavljen tako složen zadatak kao što je to bilo osmišljavanje ove izložbe. Širina problema zahtevala je pokrivanje vremenskog raspona od postanka sveta do današnjih dana, a time i multidisciplinarni pristup u prikazu razvoja sve složenijeg čovekovog odnosa prema ovoj vrsti materije kojom se služio od najranijih dana. Kamen kao najstariji, najpouzdaniji i najočuvaniji dokaz razvoja ljudske civilizacije okupio je oko ove izložbe vrhunske stručnjake iz najrazličitijih oblasti, od geologije do umetnosti. Preko dvadeset muzeja iz Srbije i dva muzeja iz Hrvatske pomagali su u ilustrovanju njihovih zamisli.

Trogodišnji rad autora na pripremama izložbe ostao je ovekovečen i po njenom zatvaranju zahvaljujući katalogu-studiji, čiji prilozi zalaze još dublje i opširnije u problematiku koja nam je ovom izložbom prikazana. U pisanju kataloga učestvovalo je jedanaest autora sa sledećim poglavljima: 4,5 milijarde godina postojanja Zemlje (Vojislav Simić), Svet stena (Vojislav Simić), Darovi prirode – minerali i kristali (Aleksandar Kostić), Drago i poludrago kamenje (Aleksandar Kostić), Zapis u kamenu (Nikola Pantić), Vatra iz kamena (Nikola Pantić), Dijalog čoveka sa kamenom (Dragoslav Srejić), Graditelj i kamen (Vojislav Korac), Skupocen kamen u antici (Vidojko Jović), Kamen kao mogućnost skulptorske forme (Kosta Bogdanović), Blago iz kamena (Stevan Karamata), Kamen u životu savremenog čoveka (Nenad Bilbija), Čovek podržava kamen i prevazilazi ga (Miodrag Jančić).

I autor postavke, arhitekta Marina Dokmanović, imala je izuzetno složen zadatak da izložbeni materijal, grupisan u jedanaest celina, smesti u postor prevashodno namenjen izložbama umetničkog karaktera. Galerija SANU, čiji prostor zauzima desni deo pročelja zgrade u Knez Mihailovoj ulici i nastavlja se u vidu jedinstvene celine preko zaobljenog ugla zgrade, a zatim duž dela ulice Vuka Karadžića, ne dozvoljava značajne unutrašnje prostorne intervencije. Ovaj najveći izložbeni »izlog« u Beogradu svojim velikim staklenim površinama nameće zahtev da se u svakom trenutku i uličnom posmatraču omogući uvid u sadržaj koji se u njoj izlaže. Ipak, većina prostornih ograničenja, uspešno je prevaziđena. Pomenute celine nenametljivo se po potrebi odvajaju, a po potrebi prožimaju. Svaka počinje stubom i uvodnom legendom uključujući i monitor sa kolažom filmova. Na taj način, uz pomoć originalnih eksponata, modela, pisanog teksta, fotografija i video-projekcija teče priča o odnosu čoveka i kamena.

U prvom delu izložbe objašnjen je nastanak Zemljine kore, kao i svet stena, ruda i kristala. Ova celina smeštena je u širem, prednjem delu

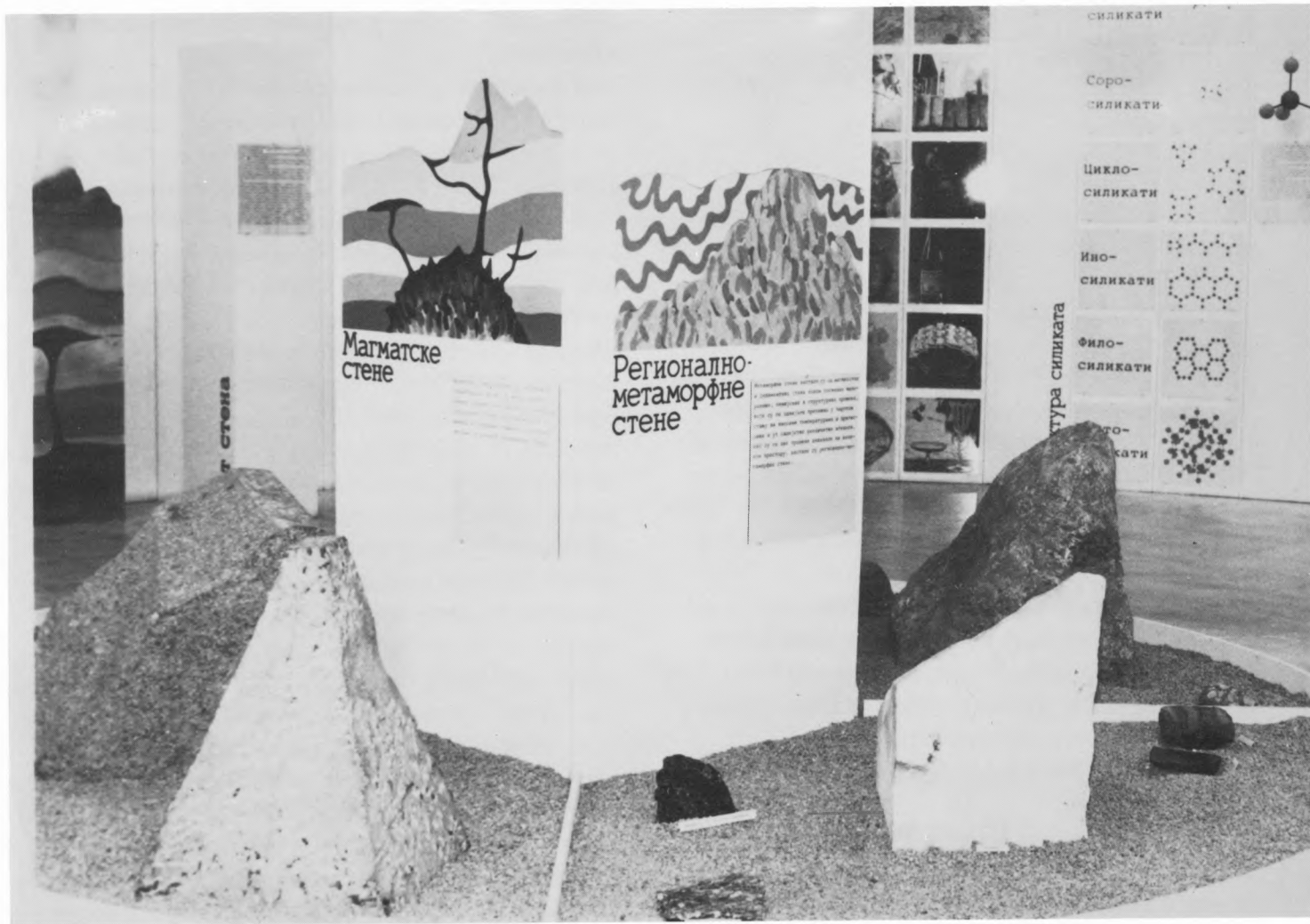
galerije i iz nje se dalje razvijaju sledeće celine koje nose »poruku« izložbe i u kojima je izložen kamen kao oruđe i oružje primitivnog čoveka, kamen kao građevinski materijal, kamen kao skulptura, kamen kao veštačka tvorevina sa novim svojstvima, kamen kao ukras, kamen kao inspiracija umetnika i pesnika itd.

Dok postavka u prvom delu sledi hronološki tok, poslednji odeljci gube to svojstvo i u njima se prepliću umetnost, zanatstvo, arhitektura, odnosno kamen se ovde javlja prevashodno kao sredstvo za izražavanje čovekovih misli i emocija, estetskih potreba. Poslednji eksponati izložbe, zbirka dragog i poludragog kamenja, svojim sjajem, koloritom, lepotom obrade u estetskom smislu predstavljaju krunu ove izložbe.

Inače, znatan deo eksponata na ovoj izložbi po svojoj prirodi nije posedovao vizuelnu atraktivnost, ali je ovaj nedostatak ublažen postavljanjem predmeta na kontrastnu podlogu (pesak ili šljunak u odgovarajućoj boji). Isto tako, veliki broj fotografija pomoću kojih su predstavljene arhitektura i građevinarstvo, a delom i skulptura, lepljenjem na stubove ili geometrijske figure (najčešće piramide) uspele su donekle da stvore iluziju trodimenzionalnosti. Pored toga, autor postavke odlučio se isključivo za izlaganje crno-belih fotografija, čime je postignuto nenametljivo uklapanje u postojeći enterijer u kome dominiraju beli zidovi i mermerni podovi, te staklo.

Od 10. oktobra do 10. decembra 1990. izložbu je videlo oko 70.000 posetilaca.

Primljeno: 11. 3. 1991.

Detalj s izložbe *Čovek i kamen*, Galerija SANU, Beograd

SUMMARY

Man and Stone

Nevenka Zimonjić

At the end of 1990 the exhibition *Man and stone* opened in the Gallery of the Serbian Academy of Sciences and Arts in Belgrade. It was organized by the Museum of Science and Technology in cooperation with the Natural Science Museum of Serbia.

The exhibition is a complex presentation of the time span reaching from the beginning of the world to the present. A multidisciplinary approach was used to present man's relation to stone. The author of the display is the architect Marina Dokmanović. The material is grouped into 11 units from the origin of Earth's crust and the world of rocks, ores and crystals to thematic units such as Stone and Sculpture, Stone as Ornament etc. A detailed catalogue further elaborates on the theme.